

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

25-iyun 2024

№ shaharga sharti № 03/02/008

2024 yil

O. SH. BAZAROV

AMALIY GEOGRAFIYA
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 700 000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi: 720 000 - Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
Ta'lim yo'nalishlari: 60722500 - Geodeziya, kartografiya va kadaster (funksiyalar bo'yicha)

Qarshi - 2024

97316 5571
Ushbu dastur uchun
Hozirgi vaqtda
Sana

Fan/modul kodl AG2205		O'quv yill 2024-2025	Semestr 4	Kreditlar 5
Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning noml	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Amaliy geografiya	60	90	150
2.	<p>Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga geografiyaning bevosita amaliyot bilan bog'liq sohalarini haqida bilim va ko'nikmalar berishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – geografiyaning asosiy yo'nalishlari va tadqiqot uslublarini, aholi va xo'jalik tuzilishini to'g'ri tashkil etish maqsadlarida olib boriladigan landshaft tadqiqotining ilmiy asoslarini, injener va geografik shaharsozlik yo'nalishlarida amaliy geografiyaning usul va uslublarini qo'llash yo'llari haqida tegishli bilimlarni o'rgatishdan iborat.</p> <p>Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Geografiya fani, predmeti, tadqiqot obyekti. Fanning maqsadi va vazifalari</p> <p>Geografiya fani, predmeti, tadqiqot obyekti. Fanning maqsadi va vazifalari, qisqacha rivojlanish tarixi. O'quv fanining boshqa tabiiy fanlar bilan bog'liqligi.</p> <p>2-mavzu. Amaliy geografiyaning metodologik asoslari</p> <p>Amaliy geografiyaning ilmiy yo'nalishlari va tadqiqot metodlari. Tabiat – aholi – xo'jalik tizimi tuzilishidagi o'zaro ta'sir va aloqadorliklar. Tabiiy va ijtimoiy – iqtisodiy jihatdan o'ziga xos xususiyatlari.</p> <p>3-mavzu. Amaliy geografiyaning ilmiy yo'nalishlari</p> <p>Qishloq xo'jalik maqsadlarida olib boriladigan landshaft tadqiqotlari.</p>			

<p>Qishloq xo'jalik maqsadlarida tabiiy geografik rayonlashtirish. Meliorativ tadbirlarni loyihalarini asoslash uchun tabiiy-meliorativ rayonlashtirish. Landshaft-eroziya rayonlashtirish. Tabiiy geografik komplekslarni o'zlashtirish va sug'orish uchun kompleks baholash. Rayon planirovkasi, geografik ekspertiza, geografik prognoz va b.</p> <p>4-mavzu. Muhandislik geografik yo'nalishi</p> <p>Sanoat korxonalarini joylashtirishda amaliy geografiyaning roli va ahamiyati. Injener-geografik va gidrogeologik izlanishlarda landshaft-indikatsiya metodi. Foydali qazilma konlarini izlash ishlarida landshaft-geokimyoviy izlanishlar. Landshaft arxitekturasi. Yo'l qurish, shahar qurilishi nuqtal nazaridan tabiiy geografik rayonlashtirilishlar.</p> <p>5-mavzu. Tibbiy geografik tadqiqotlar</p> <p>Inson-tablarga ta'sir etuvchi asosiy omil sifatida. Inson ta'sirida tabiiy muhitning o'zgarishi. Atrof-muhit va inson salomatligi. Kasalliklar o'choqlari tabiati. Tibbiy landshaftshunoslik.</p> <p>6-mavzu. Ekologik muammolarni hal etishda amaliy geografiya</p> <p>Iqlim o'zgarishi. Cho'llanish jarayoni. Dunyo okeanining ifloslanishi. O'rmon ekosistemalari, ularning hozirgi ahvoli va istiqbollari. Duniyoviy ekologo-geografik muammolar va ularni yechish yo'llari. Regional ekologo-geografik muammolar.</p> <p>7-mavzu. Yer va suv resurslaridan foydalanishda amaliy geografiya</p> <p>Yer resurslari va ularning turlari. Tuproq bonitirovkasi. Suv resurslari va ularning tarqalishi. Yer va suv resurslarini loyihalash va oqilona foydalanishda landshaft tahlili, havzaviy yondashuv.</p> <p>8-mavzu. Amaliy geografiyada prognozlashtirish</p> <p>Geografik prognoz va prognozlashtirish. Tabiiy geografik prognozlashtirish prinsiplari va metodlari. Prognozlashtirish bosqichlari. Geotizimlar taraqqiyotini prognozlash. Prognozning muddatliliigi va ko'p variantliliigi. Global geografik prognozlar. Regional va mahalliy geografik</p>
--

prognozlar.

9-mavzu. Sanoat korxonalari, aholi punktlarini iqtisodiy geografik

Jihatdan o'rganish

Injener-geografik tadqiqotlar. Muhandislik inshootlari va ularning turlari. Iqtisodiy rayonlar va ijtimoiy infrazilimani iqtisodiy geografik jihatdan o'rganish. Sanoat korxonalarini joylashtirishda amaliy geografiyaning roli va ahamiyati. Sanoat tarmoqlari va ularning joylashtirish xususiyatlari. Erkin iqtisodiy zonalar. Ishlab chiqarish va ijtimoiy infrazilim.

10-mavzu. Hududiy ishlab chiqarish majmualari va klasterlar

Hududiy majmualar geografiya fanining asosiy tushunchalaridan biri. Hududiy majmualarning turlari. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Energiya ishlab chiqarish sikli g'oyasining amaliy ahamiyati. Klasterlar va ularning turlari.

11-mavzu. Tabiiy sharoit va resurslarni xalq xo'jaligining turli

tarmoqlari nuqtai nazaridan baholash

Tabiiy sharoit va tabiiy resurslar, ularning hududiy birliklari. SWOT - tahlil usuli va undan foydalanish. Baholashning prinsiplari va metodlari. Baholash mezonlari.

12-mavzu. Qishloq joylar geografyasi, qishloq xo'jaligida

agroiqlimiy resurslarni baholash.

Qishloq xo'jaligida agroiqlimiy resurslarni baholash. Agroiqlimiy resurslar, tuproq, namlik, harorat va ularning geografik xususiyatlari. Agroteoetik rayonlashirish. Vegetatsiya davri ijobiy harorat yig'indisi va uning hududiy farqlari.

13-mavzu. Tabiiy resurslardan foydalanish va geoeologik

muammolar

Tabiiy sharoit va tabiiy resurs tushunchalari. Tabiiy resurslar turlari va ularning tuzilishi. Tabiiydan foydalanishning geoximiyalarga ta'siri va geoeologik muammolarning kelib chiqishi. Geoeologik muammolar,

ularning oldini olish va bartaraf etish tadbirlari.

14-mavzu. Geografik ekspertiza

Geografik ekspertizaning mohiyati va maqsadi. Qutilgan yoki qurilishi mo'ljallangan obyektlarni geografik jihatdan ekspertiza qilish. Geografik bilim, geografik fikrlash va geografik madaniyat.

15-mavzu. Geografik prognoz

Bashorat (prognoz) qilish tamoyilari va metodlari geografik bashorat va kartografiya. Demografik bashorat, uning muddatlari va aniqligini belgilovchi omillar. Geografik modelashirish, maqsadga dasturiy yondoshuv. Geografik bashoratlarda geotizm va hududiy-majmualardan foydalanish.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu. Tabiiy sharoit va tabiiy resurslar hamda xo'jalik tarmoqlarining hududiy tarkibidagi o'zaro aloqadorliklarini tahlil qilish

2-mavzu. O'zbekistonning u yoki bu tabiiy geografik okrugi yoki biron ta daryo vodiysi tabiiy sharoitini tahlil qilish

3-mavzu. Agroteoetik tadqiqotlarni hisobga olib regional va mahalliy bashoratlari

4-mavzu. Muhandis-geografik yo'nalish bo'yicha hududni baholash va yer kadastri

5-mavzu. Relyef, tog' jinslari (jilologiya), yer osti va usti suvlari, tuproq, o'simlik va boshqalarni, landshaft kartalarini tuzish va ulardan xo'jalik nuqtai nazardan foydalanishini o'rganish

6-mavzu. Tabiiy sharoit va tabiiy resurslar o'rganishini bashorat qilish

7-mavzu. Suv resurslari, muhofazasi va ulardan samarali foydalanish masalalari

8-mavzu. Geografik ekspertiza va geoeologiya

9-mavzu. O'zbekiston ekologiik kartasini tahlil qilish

10-mavzu. Xalq xo'jaligiga ta'sir etadigan tabiiy geografik jarayonlar

<p>tavsifi</p> <p>11-navzu. O'zbekistonda erkin (maxsus) iqtisodiy zonalar (Angren, Jizzax, Navoiy) tavsifi</p> <p>12-navzu. Sanoat korxonalarini joylashtirishning shart-sharoitlarini baholash</p> <p>13-navzu. SWOT - tahlili usuli va undan foydalanish</p> <p>14-navzu. Ekstropolatsiya usuli va demografik prognozlash (tanlangan hudud misolida)</p> <p>15-navzu. Yangi qurilayotgan korxonalarni geografik ekspertizasi</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jibozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor- o'qituvchi komonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va xalqorot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>III. 1. Laboratoriya ishlari tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar.</p> <p>Fan bo'yicha laboratoriya ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.</p> <p>III. 2. Kurs ishini tashkil etish bo'yicha ustahby ko'rsatmalar.</p> <p>Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amaliy geografiyada tanlangan asosiy ilmiy yo'nalishlar bo'yicha mustaqil tadqiqot olib borish 2. Sanoat qurilishi va amaliy geografiya 3. Amaliy geografiyada lojicor-geografik tadqiqotlarning ahamiyati 4. Amaliy geografiyada landshafli tadqiqotlari 5. Tabiiy geografik uzatishlar 6. Iqtisodiy geografik qurilmalar va ishlab chiqarishni hududiy tashkil etish 7. Amaliy geografiya va makrodeklaratorni 8. Amaliy geografiya va turizm
--

<p>9. Amaliy geografiya va melioratsiya</p> <p>10. Ayrim hududlarning tabiiy va tabiiy resurslarini muhofaza qilish tadbirlarini ishlab chiqish</p> <p>11. Geografik okrug yoki rayonlarning xalq xo'jaligining u yoki bu tarmog'ini rivojlantirish nuqtai nazaridan geografik ekspertizani tuzish</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>3.</p> <p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy hodisalarni ilmiy/lik va mantiqiy/lik asosida o'rganishni bilishi kerak; • mustaqil va zamonaviy fikrlash, olgan bilimlarini amaliyotga tatbiq qilishga va ilmiy tadqiqotlarni tashkil etish hamda bajarishga doir ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak; • geosistemalar rivojlanishining bashorati va ularni boshqarish. turli geosistemalar bo'yicha dala tadqiqot ishlari olib borish metodlari, hududlar tabiiy resurslarini baholash, hududiy majmualar shakllanish va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq qilishda ilmiy tadqiqot usullarini qo'llay bilish va xulosalar chiqarish malakalariga ega bo'lish kerak.
<p>4.</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalalar; • jamoa bo'lib ishlash va hisroga qilish uchun loyihalalar 	<p>7</p>

